

Vrouwe Voelfindis steunt Duitse ridders

Rijke weduwe doet afstand van het recht van vruchtgebruik ten gunste van de Duitse ridders

De Duitse orde in Rhenen

Op het einde van de 12e eeuw ontstaat naast de Tempeliers en de Hospitaalridders een derde geestelijke militaire ridderorde, kortweg de Duitse Orde genoemd. Het zijn ridders uit het Duitse Rijk, waartoe in de middeleeuwen ook de Nederlanden en Bourgondië behoorden. Zij richten in 1190 binnen de muren van de stad Akko een vast hospitaal in, speciaal voor de verzorging van kruisvaarders uit het Duitse Rijk bij de Derde Kruistocht. In de traditie van de feodaliteit stellen zij zich in dienst van wereldlijke vorsten in ruil voor schenkingen van land waarop zij hun burchten als steunpunten kunnen inrichten. Zo volgt een periode van expansie: binnen een eeuw weet de Duitse Orde uit te groeien tot 300 afzonderlijke zogeheten balijen of provincies. Verder zijn er nog vermogende leken die in dienst van de Orde treden met hun bezit en hun daadwerkelijke inzet voor charitatieve inspanningen.

Zo draagt ook Vrouwe Voelfindis als weduwe van Hugo Wolf, in 1285 haar vruchtgebruik van het goed Schoneveld over aan de heren van het Duitse huis bij Utrecht, de Duitse Orde.

Uit de oorkonden

“Bij een akte van 28 juni 1270 bericht Gijsbrecht heer van Amstel aan *sculteto, scabinus in Rhenen* (schout en schepenen), dat hij zijn goed Schoneveld (nu Achterberg West) in de parochie Rhenen heeft overgedragen aan de heren van het Duitse huis bij Utrecht.”

Hij kan hiermee toetreden tot de ridders van de Duitse Orde. Deze edelman heeft blijkbaar het goed Schoneveld onder zijn eigen zegel overgedragen, maar vindt het correct dit ter kennis te brengen van het stadsgerecht van Rhenen, dat gewoonlijk dergelijke overdrachten regelt.

Op 23 juli 1285 staat in de oorkonde dat “*sculteto et scabini de Renen*”, *domina Volfendis*, weduwe van Hugo Wolf, voor schepenen van Rhenen afstand doet van haar lijftocht (recht van vruchtgebruik) ten behoeve van genoemd Duitse Huis.

Betekenis

Gijsbrecht van Amstel is heer van het goed Schoneveld en draagt dat over aan Duitse Orde. Hij heeft dit goed als feodaal heer beleend aan Hugo Wolf. Als Hugo overlijdt mag zijn weduwe Voelfindis het vruchtgebruik hebben. Om zeker te zijn dat het vruchtgebruik na haar dood overgedragen blijft aan de Duitse Orde, laat zij dit vastleggen in een oorkonde, zodat haar zoon Elias, schepen te Rhenen, geen recht heeft op het vruchtgebruik van het goed Schoneveld.

Bron:

<https://www.oudrhenen.nl/wp-content/uploads/2018/02/Oud-Rhenen-2004-1-2-3.pdf>

Oorkondeboek van het Sticht Utrecht, N°1781, d.d. 28.6.1270: